

NOVE KNJIGE

ENZYKLOPÄDISCHES HANDBUCH DER SONDERPÄDAGOGIK UND IHRER GRENZGEBIETE

(Enciklopedijski priručnik specijalne pedagogije i njenih graničnih oblasti) —
Berlin-Charlottenburg, Carl Marhold Verlagsbuchhandlung, 1965

Nema gotovo naučne discipline u kojoj ne bi postojalo neko reprezentativno djelo, pretežno leksikalnog karaktera, u kome se nalaze prikupljeni gotovo svi podaci potrebni svakome tko pobliže želi da se posveti studiju te discipline. To je slučaj i sa specijalnom pedagogijom ili defektologijom. Osim djela za pojedine oblasti defektologije, kao što je npr. u tiflopedagogiji poznati »Enzyklopädisches Handbuch des Blindenwesens« (1900) Alexandra Mella ili »Handbuch der Blindenwohlfahrtspflege« dra Carla Strehla (u dvije sveske), stariji defektolozi će se zacijelo još dobro sjećati kapitalnog djela koje je izradio poznati njemački psihijatar i stručnjak za rad s mentalno nedovoljno razvijenom djecom dr Heinrich Adolf Dannemann (1867—1932) u zajednici s dvojicom nastavnika pomoćnih škola (Schulze i Schober). Djelo se prvi put pojavilo 1911. pod naslovom »Enzyklopädisches Handbuch der Heilpädagogik«. U drugom, nepromijenjenom izdanju pojavilo se 1934. godine, kad njegov inicijator i jedan od glavnih suradnika Dannemann više nije bio u životu

Danas je taj enciklopedijski priručnik postao prava rijetkost i u samoj Njemačkoj, pa se odavno osjećala potreba da se izda neko djelo slično ovom ili, pak, da se izda ovaj isti priručnik, razumije se, prerađen i dopunjen, usklađen sa sadašnjim stanjem defektološke teorije i prakse. Ovoga značajnog pothvata prihvatila su se dvojica istaknutih stručnjaka za ovu oblast u Saveznoj Republici Njemačkoj — profesori dr Gerhard Heese (Hannover) i dr Wermann Wegener (Kiel) uz suradnju jedanaestoric istaknutih zapadnonjemačkih naučnih radnika i praktičara te oko 450 ostalih stručnjaka za defektologiju i njene granične discipline iz obje Njemačke, Austrije, Švicarske, Čehoslovačke, Velike Britanije i drugih zemalja.

Izdavanja ovog djela, što predstavlja jedinstveni pothvat ove vrste u svijetu, prihvatila se poznata njemačka izdavačka kuća Carl Marhold, specijalizirana za izdavanje stručne defektološke literature, koja je poslije završetka drugoga svjetskog rata svoje sjedište prenijela iz grada Halle a. d. Saal (NDR) u zapadni sektor Berlina.

Kako je danas termin »Heilpädagogik« (pedagogija liječenja) u većini zemalja napušten, promijenjen je i u naslovu ovoga, trećeg po redu izdanja, i zamijenjen terminom »specijalna pedagogija« (Sonderpädagogik). Djelo je počelo izlaziti u sveskama od po 6 štamparskih araka leksikonskog formata (96 strana dvostupačnog teksta, od kojih je svaki stupac posebno paginiran, tako da ih u svakoj svesci ima 192). Ukupno treba da izađe 16 ili 17 takvih svezaka. Vremenski razmak između pojedinih svezaka iznosi 2 do 2 i po mjeseca, tako da će čitavo djelo imati oko 1600 stranica (3200 stupaca) i izlaziti koje tri godine. Kako pojedina sveska u **pretplati** stoji 14,50 zapadnonjemačkih maraka, znači da će čitavo djelo stati (pod pretpostavkom da izdavač ne bude prisiljen, zbog **bitnog** skupljenja proizvodnih troškova, povećati pretplatnu cijenu, koje je pravo sebi zadržao) blizu 80.000 dinara računajući po današnjem zvaničnom kursu. Zato će pojedincima teže biti da djelo nabave, nego će to prvenstveno moći da učine biblioteke pojedinih škola, naučnih ustanova i društvenih odnosno stručnih organizacija.

Ono bi inače trebalo da interesira svakoga tko se ma u kom vidu bavi pitanjima specijalne pedagogije i radi u toj oblasti. U ovom enciklopedijskom priručniku, naime, zastupljene su — prvi put u historiji struke — sve oblasti ili sektori defektologije, shvaćene u najširem značenju te riječi, kao i gradivo iz njoj srodnih, susjednih i graničnih i s njom tijesno povezanih ishodnih ili pomoćnih naučnih disciplina, kao, na primjer: opće pedagogije, opće psihologije, socijalne pedagogije, omladinske zaštite, internatskog odgoja itd. U priručniku će naročito mnogo mjesta biti dano medicinskim temama, osobito iz oblasti dječje psihijatrije i pedijatrije.

Bit će također prikazan historijski razvoj pojedinih grana defektologije, biografski članci o istaknutim ličnostima zaslužnim za razvoj defektološke prakse i teorije bit će dopunjeni najnovijim podacima, a poseban dio bit će posvećen defektologiji u stranim zemljama i ustanovama specijalnog školstva u inostranstvu.

Do sada su izašle tri sveske, svaka na 6 araka, od kojih prva obuhvata pojmove od **Abar-**

tungen do Auge, druga od Auge do Biologieunterricht, a treća od Biologieunterricht do Didaktik. U tim sveskama opširno je obrađeno oko kao organ vida i njegova oboljenja, fiziologija i patologija vida, nastava biologije, stručna izobrazba defektoloških kadrova (12 priloga), profesionalna orijentacija i izbor zvanja svršenih učenika svih vrsta specijalnih škola (preko 60 stupaca teksta). Dvanaestorica autora obradila su historijski razvoj tiflopedagogije, tiflopsihologiju, školstvo za slijepe, zaštitu slijepih, organizacije slijepih (uključujući i Svjetski savez za socijalnu zaštitu slijepih), pismo za slijepe i biblioteke za njih, brakove slijepih itd. Nastavi njemačkog, kao maternjeg jezika, u raznim vrstama specijalnih škola posvećeno je 76 stupaca, od toga preko 60 ovoj nastavi samo u pomoćnim školama. Dalje nalazimo opširno obrađene organe krvotoka i stvaranja krvi te njihova oboljenja, depresivna stanja u djetinjstvu i pubertetu, dijagnostiku (psihijatrijsku, psihološku i defektološku) i mnoge druge pojmove, pored brojnih biografija.

Svakako bi bilo preuranjeno i neoportuno na osnovu dosad izašlih svezaka donositi opći i definitivni sud o vrijednosti cjelokupnog djela. Ipak bi se mogle već sada učiniti izvjesne konstatacije, koje će — *mutatis mutandis* — važiti, svakako, i za djelo u cjelini:

1. Među najpozitivnije strane novog priručnika spada svakako njegova pregnantnost. Stil je do maksimuma sažet, lišen svakog nepotrebnog fraziranja ili stilskih ukrasa, ali savršeno jasan. Pregnantnosti priručnika doprinosi i okolnost što je skraćeni način pisanja pojedinih riječi koje se često ponavljaju u istom članku korišćen do maksimuma.

2. Ekonomiji prostora mnogo doprinosi i okolnost što su svi članci biografskog karaktera i pojedini odjeljci sekundarnog karaktera i značaja u ostalim člancima štampani petitom, kao i literatura, dok je glavni tekst u borgisu.

3. Uz veće i značajnije članke dodana je i odgovarajuća literatura za produbljeniji studij, pretežno njemačka (kako originalna tako i ona strana koja je prevedena na njemački), ali je ima nešto malo i na engleskom i francuskom. Literatura na drugim jezicima, bar zasad, nema. Treba spomenuti da su osim standardnih i već klasičnih djela navedeni i najnoviji radovi, tako da je u tom pogledu priručnik zaista *up to date*.

Ali, osim ovih pozitivnih strana, priručnik ima i nekih, po našem mišljenju, nedostataka:

4. Iako se u obradi pojedinih pojmova težište stavlja na prilike u Njemačkoj (i to u oba njena dijela, kako u Saveznoj tako i u Demokratskoj Republici Njemačkoj), ponekad na zemlje njemačkog jezičnog područja (Austriju i njemački dio Švicarske), ipak se tu i tamo spominju i neke najznačajnije činjenice iz ostalih zemalja, mada bi u tom pogledu djelo iziskivalo mnoge, katkada upravo bitne nadopune.

5. Nedostatak, u izvjesnom smislu, predstavlja okolnost što priručnik uopće nije ilustriran. Od toga se, po svoj prilici, odustalo da se time ne bi povećavala ionako visoka i za mnoge nepristupačna cijena čitavog djela. Međutim, po negdje bi ilustracije bile upravo neophodne (na primjer, uz članak o daktilologiji, o pismu za slijepe, itd.) što će još više biti slučaj kada dodu na red, recimo, pojedina tiflotehnička sredstva, razni aparati (audiometar, slušni amplifikatori, opturatori, logopedске sonde i sl.), jer tu ilustracija često može više i bolje reći od najpotpunijeg i najstručnijeg opisa riječima.

6. Iako u obradi gradiva sudjeluju i neki suradnici iz socijalističkih zemalja (NDR i Čehoslovačke), ipak u pregledanim sveskama do izražaja dolazi jednostrana »zapadnjačka« orijentacija priručnika. Na primjer, u članku o psihologiji slijepih nema ni spomena o radovima dr Grzegorzewske ili sovjetskih naučnika (Zemcove, Kovaljenka, Sokoljanskog i mn. dr.), a to je svakako nedostatak djela i bitno umanjuje njegovu vrijednost.

Našlo bi se i drugih propusta, nedostataka, materijalnih grešaka, ali sad se ovdje nećemo upuštati u konkretne pojedinosti. Možemo reći da priručnik obećava da će zaista predstavljati djelo korisno i kao pomoćna knjiga za brzu orijentaciju u pojedinim pitanjima i kao priručnik s obiljem činjeničnog materijala i potrebnim upućivanjem na literaturu za produbljeniji studij pojedinih pitanja. Ono će moći korisno da posluži, u tom smislu, s potrebnim rezervama u pogledu idejne usmjerenosti i osnovne naučno-filozofske orijentacije, i našim defektolozima koji su zainteresirani za suvremeno stanje naučnog istraživanja u oblasti specijalne pedagogije i prakse u širokoj oblasti specijalnog školstva.

Ferdinand J. Maslić